

Oscillation of the Bodily and the Spiritual within the Context of the «New Sensibility» Phenomenon in the Metamodern Era

UDC 141.319.8 : 130.12

DOI: <https://doi.org/10.15421/172689>**Shabanova Yuliia**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0001-5876-4140>, jshabanova@ukr.net*Dnipro Academy of Music (Dnipro, Ukraine)*

Abstract.

The article provides a philosophical analysis of the interaction between the bodily and spiritual dimensions of existence within Metamodern culture. The relevance of the topic is driven by the exhaustion of postmodern irony, necessitating the restoration of the subject's integrity amidst ontological uncertainty. The aim of the study is to substantiate the transition from the dualistic opposition of body and spirit toward their dynamic synthesis based on the metamodern concept of the "New Sensibility".

Research Results. The study reveals that the Metamodern strategy is grounded in the concept of metaxy, where the subject exists in a state of constant oscillation between modern enthusiasm and postmodern skepticism. This mechanism transforms the body into a resonator of spiritual intentions. It is found that the Transcendental becomes immanently perceptible through "aesthetic thrill" and the subject's ethical responsibility. Material-spiritual complementarity emerges as a vital quality of being, where every physical gesture is imbued with metaphysical significance. The study proves that the "New Sensibility" is a strategy that revitalizes the ancient aisthesis, allowing for the experience of meanings through visceral experience. Overcoming ironic distance leads to the affirmation of "informed naivety" and the legitimization of vulnerability as a form of openness to the world. It is established that physical fragility becomes a necessary condition for spiritual sincerity.

The conclusions formulate the concept of the "holistic human" (homo oscillator) – an atopic subject realized through the intense oscillation between biological givenness and metaphysical aspiration. The phenomenon of the "New Sensibility" emerges as a "point of assembly," where vulnerability acts as a medium for achieving "aesthetic earnestness." This allows for the assertion of a new model of humanism, where spirituality is nourished by embodiment, ensuring an authentic "co-existence" with the world in a state of "informed naivety."

Keywords: Metamodern, oscillation, New Sensibility, body, embodiment, spirituality, transcendence, holistic human, vulnerability

Осциляція тілесного та духовного в контексті феномену «нової чутливості» доби Метамоделі

Шабанова Юлія*Дніпровська академія музики (Дніпро, Україна)*

Анотація.

У статті здійснено філософський аналіз взаємодії тілесного та духовного вимірів буття в культурі Метамоделі. Актуальність теми зумовлена вичерпаністю постмодерної іронії, що потребує відновлення цілісності суб'єкта в умовах онтологічної невизначеності. Метою роботи є обґрунтування переходу від дуалістичного протистояння тіла й духу до їхнього динамічного синтезу в межах метамоделі осциляції.

Результати дослідження. З'ясовано, що метамоделна стратегія базується на концепті metaxy, де суб'єкт перебуває в стані постійної осциляції між модерним ентузіазмом та постмодерним скепсисом. Цей механізм перетворює тіло на резонатор духовних інтенцій. Виявлено, що Трансцендентне стає іманентно-відчутним через «естетичний трепет» та етичну відповідальність суб'єкта. Матеріально-духовна взаємодоповнюваність постає як жива якість буття, де кожен фізичний жест наповнюється метафізичним значенням. Доведено, що «нова чутливість» – це стратегія, яка реанімує античний aisthesis, дозволяючи проживати смисли через вісцеральний досвід. Подолання іронічної дистанції веде до утвердження «свідомої наївності» та легітимізації вразливості як форми відкритості світу. Встановлено, що фізична крихкість стає необхідною умовою духовної широкості.

У висновках сформульовано поняття «людини цілісної» (homo oscillator) – атопічного суб'єкта, що реалізується через напружену осциляцію між біологічною даністю та метафізичним прагненням. Феномен «нової чутливості» постає «точкою зборки», де вразливість стає медіумом досягнення «естетичної серйозності». Це дозволяє стверджувати формування нової моделі гуманізму, де духовність живиться тілесністю, забезпечуючи автентичне «спів-існування» зі світом у стані «свідомої наївності».

Ключові слова: Метамодел, осциляція, нова чутливість, тіло, тілесність, духовність, трансцендентність, людина цілісна, вразливість

Вступ.

Актуальність теми зумовлена вичерпаністю постмодерної парадигми, яка, деконструючи класичні метанаративи, залишила суб'єкт в стані іронічної відчуженості від власних смисложиттєвих основ. Сучасний світогляд демонструє глибинну кризу класичних ідентичностей, що розгортається на тлі переходу від постмодерної фрагментарності до метамодерної цілісності. В умовах перманентного стану невизначеності, який постає не просто тимчасовою дестабілізацією, а фундаментальною онтологічною ознакою сучасної епохи, людина опиняється в ситуації граничного виклику. Метамодерн як «структура почуття» пропонує специфічний режим існування – осциляцію, що вимагає від суб'єкта здатності утримувати рівновагу між суперечливими полюсами буття, не зникаючи в жодному з них. У сучасному соціокультурному просторі спостерігається, так званий «неоромантичний поворот» до «нової чутливості», де тілесність перестає бути лише об'єктом біополітики або текстовим симулякром, а духовність – архаїчним пережитком.

Осциляція між тілесним та духовним постає не лише як теоретична конструкція, а як життєва стратегія подолання розриву між біологічним існуванням та прагненням до трансценденції. В умовах цифрової трансформації та кризи ідентичності, пошук «точок зборки» цілісної людини через метамодерну чутливість є критично важливим для осмислення буття сучасної людини. Це дозволяє вибудувати нову модель гуманізму, яка визнає вразливість тіла та водночас стверджує інтенційну силу духу.

Одним із ключових аспектів актуальності є концепт метамодерної атопічності. На відміну від модерної утопії як місця, якого немає, але якого прагнуть та постмодерної дистопії, метамодерна атопічність описує стан людини, яка шукає свою цілісну сутність поза межами будь-якої зовнішньої обумовленості (соціальної, ідеологічної чи технологічної).

Антропологічний виклик сучасності полягає в необхідності подолання ієрархічності, де духовне традиційно домінувало над тілесним, або навпаки (як у радикальному матеріалізмі). У ракурсі Метамодерну актуалізується запит на рівну увагу до обох модусів людського буття, де тілесність більше не розглядається як біологічний баласт, а постає як іманентна умова присутності в світі, у вигляді медіуму нової чутливості, відповідно, духовність позбавляється догматичної скутості, трансформуючись у феномен «нової духовності» як позаінституційної, індивідуалізованої практики пошуку смислу, що базується на особистому переживанні сакрального (Шабанова 2025).

Виходячи з вище наведеного метою дослідження є обґрунтування переходу від дуалістичного

протистояння тіла й духу до їхнього динамічного синтезу в межах метамодерної осциляції. Дослідження спрямоване на визначення ролі «нової чутливості» як когнітивної стратегії та «точок зборки» цілісної людини в умовах сучасної онтологічної невизначеності. Досягнення мети обумовлено вирішенням наступних завдань: визначення специфіки метамодерного стилю філософування та розкриття феномену осциляції як ключового методологічного інструменту; аналіз трансформації бінарної опозиції «тілесне – духовне» з ієрархічної структури в динамічний стан постійного коливання; розкриття генезису та змісту «нової чутливості» як медіуму між фізичною даністю та метафізичною інтенцією; обґрунтування концепту «людини цілісної» через призму метамодерної атопічності та «свідомої наївності».

Специфіка метамодерного стилю філософування. Методологічний апарат дослідження ґрунтується на концепції Метамодерну як «структури почуття», яку почав розробляти Раймонд Вільямс, визначаючи «структуру почуття» живим, афективним досвідом, що передує його формальній інституціоналізації (Williams, 1977). Для Метамодерну це означає, що нова цілісність людини народжується не в інтелектуальних проявах, а в специфічному настрої епохи, де тілесна вразливість та духовна щирість синхронізуються у спільному емоційному полі.

Специфіка метамодерного стилю філософування полягає у відмові від жорсткого вибору на користь однієї з парадигм (модерної чи постмодерної) та переході до стратегії «і те, і інше». Як стверджують Т. Вермюлен та Р. ван ден Аккер, «метамодерна стратегія не передбачає скасування бінарних опозицій чи їхнього остаточного примирення; натомість вона активує динамічну енергію, що виникає у просторі "поміж" ними через постійну осциляцію» (Vermeulen & Akker, 2010). Методологічно Метамодерн спирається на платонівське поняття *metaxu* (серединність) – перебування «поміж». При цьому, ця серединна позиція не є штучним складанням протилежностей, а виступає в якості динамічного процесу врахування всіх протиставлених ознак, запобігаючи домінуванню будь-якої сталої опозиції протилежних начал. Людина в означеному ракурсі метамодерного мислення розглядається як істота, що перебуває в постійному становленні між граничними станами.

Філософування в стилі Метамодерну це не аналіз статичних об'єктів, а опис динамічних потоків чутливості. Як зазначає Тимотеус Вермюлен: «Метамодерн рухається заради самого руху, намагається вийти за межі, навіть знаючи, що ці межі існують» (Vermeulen & Akker, 2010). Отже центральним методологічним принципом Метамодерну є осциляція – динамічний рух між полюсами, що не передбачає їхнього остаточного

примирення в гегелівському синтезі, але створює простір для їхньої взаємодії.

У контексті тілесного та духовного, осциляція дозволяє: уникати модерного редукціонізму, де дух домінує над «грішним» або «механічним» тілом, подолати постмодерний релятивізм, де тіло розчиняється в дискурсивних практиках й навіть, фіксувати момент метаморфози, коли фізичне відчуття переростає у духовний досвід і навпаки.

До специфіки методології варто додати, що метамодерний стиль мислення є атопічним за своєю природою. В контексті осциляції духовного та тілесного, це означає, що дослідницька позиція не фіксується на конкретній домінанті тілесного чи духовного, які розглядаються як рівноправні партнери в діалозі, де «нова чутливість» виступає мовою цього спілкування. В екзистенційному плані дослідницька методологія Метамодерну передбачає, що цілісна сутність людини є відкритою системою, яка постійно перезбирається в точці «тут-і-зараз».

Отже, методологія Метамодерну пропонує вихід за межі дихотомічного мислення через залучення позиції «поміж». Це дозволяє розглядати людину не як розщеплений суб'єкт, а як цілісність, що пульсує між фізичною даністю та метафізичним проектом. Тіло в цій системі координат є не «носієм», а самим способом присутності духу в світі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Метамодерна осциляція тілесного й духовного не виникає у світоглядному вакуумі. Вона є відповіддю на «тілесний поворот» XX століття та пошуки постсекулярної духовності XXI століття. Дослідження осциляції тілесного та духовного в контексті Метамодерну спирається на потужний міждисциплінарний фундамент сучасної гуманітаристики.

Зарубіжний дискурс тілесно-духовне ґрунтується на предметному повороті філософування до метафізики «метаксису», в платонівському сенсі (Шабанова, 2019). Перші ідеологи Метамодерну Тимотеус Вермюлен та Робін ван ден Аккер у своїй програмній праці «Нотатки про Метамодерн» (Vermeulen & Akker, 2010) заклали методологічну базу для розуміння осциляції як способу існування між модерним ентузіазмом та постмодерною іронією. Проте антропологічний вимір цієї осциляції, як коливання між фізичною даністю та духовною інтенцією, набуває розвитку у працях Люка Тернера, який у «Маніфесті Метамодерну» наголошує на необхідності «нової широти» як мосту між суб'єктивним та об'єктивним (Turner, 2011). Американський дослідник Брендан Демпсі досліджує Метамодерн як «культурну логіку культурних логік», що постає результатом рекурсивного самоусвідомлення. Об'єктивуючи та долаючи Постмодерн через власні стратегії, він обґрунтовує мультиперспективний світогляд, здатний вільно

оперувати кодами всіх попередніх епох (Dempsey, 2023).

Важливим для метамодерного розуміння «нової духовності» є доробок Хансі Фрайнахта, який у книзі «Суспільство, що слухає» (Freinacht, 2017) розглядає внутрішній розвиток особистості як процес подолання відчуження між тілом і розумом. Варто згадати роботу А. Северана та Б. Демпсі «Метамодерн і повернення трансцендентності» (Severan & Dempsey, 2021). Відповідно до центрального твердження авторів про повернення трансцендентності в сучасну культуру, метамодерна трансцендентність прагне «духовності... у сфері того, що відчувається» (Severan, 2021, p. 31), тобто проявлене через чутливе й тілесне, як репрезенту чутливості. Северан синтезує свої погляди в останньому розділі монографії «Роздуми про метамодерний період», визначаючи ключові елементи метамодерного світогляду, такі як: привид ідентичності, повернення вимірності та чуттєво опосередкована віра. Динаміка світоглядної осциляції розгортається в трансцендентно-іманентній бінарності до постметафізичної моделі трансцендентності, від комодифікації до ремесла, від об'єктивної метафізики до суб'єктивно переживаної трансцендентності. Отже, повернення до Трансцендентного є тією силою, що змушує тілесність осцилювати, не зупиняючись на чистому матеріалізмі. В Метамодерні Трансцендентне не є догматичним Богом класичних релігій, а постає як прагнення до істини при повному усвідомленні її невловимості.

Українська філософська думка активно рефлексує над трансформаціями людської природи в умовах тілесно-духовної осциляції в сучасну добу. Так Олена Гомілко у праці «Метафізика тілесності» здійснює ґрунтовний аналіз тіла як філософської категорії, що є критично важливим для розуміння того, як тілесність стає «місцем» духовних репрезентацій. При цьому авторка наголошує: «Людське тіло поринає у природу і розчиняється в ній...» (Гомілко, 2001, с. 43). Авторка розглядає тілесність й як активний чинник соціальної реальності, критикуючи десоматизацію людини. Тілесність, що осмислюється дослідницею як фундаментальна характеристика людського буття, розглядається в контексті її метаморфоз та переходу від модерного до постмодерного розуміння тіла.

Назіп Хамітов, досліджуючи антропологічні межі та екзистенційних виміри духовності прагне віднайти «точку зборки» цілісної людини, як поєднання духовного та тілесного (Хамітов, 2023). Його теорія метаантропології описує вихід людини за межі свого «буденного» (тілесно-соціального) існування у вимірі «граничного» та «надграничного». Це і є суто метамодерний рух-осциляція між даністю тіла та безмежністю духу. Світлана Крилова аналізує красу та духовність як чинники цілісності людини. Її праці допомагають обґрунтувати, як

«нова чутливість» дозволяє людині відчувати зв'язок із Трансцендентним через естетичний та етичний досвід в якості репрезентації метамодерної чутливості. (Крилова, 2015; 2019). Відомий український філософ Андрій Баумейстер переважно апелює до класичної метафізики, але його лекції та публікації щодо «повернення до смислу» та критики редукціонізму дуже суголосні метамодерному інтелектуальному клімату. Він обґрунтовує необхідність Трансцендентного для збереження самої людяності (Баумейстер, 2017; 2024).

Незважаючи на наявність ґрунтовних праць, присвячених Метамодерну, філософії тілесності та філософії Трансцендентного, проблема їхнього синтезу крізь призму осциляції залишається недостатньо висвітленою. Більшість дослідників фіксують зміну парадигм, але не пропонують цілісної моделі «людини Метамодерну», яка б гармонійно поєднувала вісцеральний досвід із новими формами духовності.

Виклад основного матеріалу.

Класична метафізика від Платона до Декарта будувалася на жорсткій ієрархії, де духовне виступало субстанцією вищого порядку, а тілесне – лише тимчасовим вмістилищем або інструментом. Постмодерн, своєю чергою, спробував деконструювати цю опозицію, перетворивши тіло на текст, а дух – на сукупність мовних ігор.

Метамодерна стратегія філософування пропонує радикально інший шлях – «розморожування» цих категорій. У контексті нашого дослідження це означає, що духовне і тілесне перестають бути статичними точками. Осциляція в Метамодерні виступає перманентним режимом існування, де тіло і дух входять у стан постійного коливання. Метамодерн відміняє вибір між чистою духовністю та біологічним детермінізмом. У межах метамодерного дискурсу синхронізація постає не як статичне поєднання, а як динамічний резонанс. Якщо Модерн вимагав підпорядкування тіла раціональному духу, а Постмодерн проголошував «смерть суб'єкта», розчиняючи тіло в іронічних цитатах, то Метамодерн повертає людині її онтологічну вагу. Людина Метамодерну усвідомлює себе духовною істотою саме через тілесність, а духовний досвід більше не вважається легітимним, якщо він не є прожитим вісцерально. Метамодерна людина шукає істину не в абстрактних силогізмах, а в інтенсивності відчуття. Духовне прозріння тут синхронізується з фізичним трепетом, який в класичній естетиці називали піднесенням, але в Метамодерні воно позбавлене дистанції.

Синхронізація тілесного та духовного в Метамодерні маркує відмову від концепції тіла як «інструменту» або «тексту». Сучасний суб'єкт усвідомлює свою духовну інтенційність не всупереч біологічній даності, а як її вище завершення.

Метамодерний рух передбачає рішуче подолання іронічної дистанції, яка тривалий час девальвувала безпосередній людський досвід. Таким чином, тілесність виступає не бар'єром для Трансцендентного, а єдиним доступним простором його реалізації. У цій точці синхронізації атопічна сутність людини знаходить свою тимчасову, але гранично широкую опору. Процес синхронізації в Метамодерні постає як відповідь на запит «нової чутливості».

Концепт «нової чутливості» має довгу інтелектуальну історію, але його фундаментальне закріплення у філософському дискурсі пов'язане з двома ключовими посталями. Герберт Маркузе у своїй праці «Нарис про визволення» (Marcuse, 1969) вперше вжив цей термін для опису антропологічного зсуву. Маркузе стверджував, що «нова чутливість» має стати біологічним та естетичним фундаментом для подолання репресивної культури, де почуття та інтелект знову об'єднуються. В свою чергу генезис «нової чутливості» Метамодерну неможливо досягнути без звернення до програмного есе Сьюзан Зонтаг «Про стиль», де авторка обґрунтовує єдність форми та змісту, стверджуючи, що стиль є не зовнішньою оболонкою, а самою структурою людського сприйняття (Зонтаг, 2019). Відповідно дослідниця концептуалізує «нову чутливість» як таку, що відмовляється від пошуку «глибинних змістів» на користь безпосереднього, «еротичного» сприйняття форми та поверхні (Зонтаг, 2019).

Генетично «нова чутливість» Метамодерну, пов'язана з концептом «нової чутливості» Г. Маркузе як інструменту звільнення людини від ієрархічного дуалізму. У сучасних умовах Метамодерну «нова чутливість» набуває специфічного забарвлення через категорію вразливості. Це вже не пасивна слабкість, а активна форма відкритості світу. Це відмова від іронічного захисту, що був притаманний Постмодерну. За думкою Річарда Кірні, нова чутливість актуалізується саме через «вразливу тілесність», яка дозволяє суб'єкту не лише сприймати світ, а й бути «пораним» красою чи болем іншого (Kearney, 2021). Джудіт Батлер хоч і працює в політичному полі, наголошує на «онтологічній вразливості» як основі людської взаємопов'язаності: «Ми вразливі, бо ми тілесні, наша чутливість це не лише здатність відчувати біль, а й можливість бути визнаним у своїй крихкості» (Butler, 2020, p.77).

Отже, вразливість стає механізмом синхронізації, коли дух усвідомлює свою етичну відповідальність саме тому, що тіло відчуває свою крихкість. На думку Брендана Демпсі, лише визнаючи власну вразливість, людина цілісна здатна до «естетичної серйозності» (Dempsey, 2022). Таким чином, вразливість виступає як медіум нової якості Метамодерну – матеріально-духовної цілісності, де фізичне почуття вразливості стає фундаментом для вищих проявів духовності, таких як емпатії, любові та ширості.

Якщо постмодерна людина існувала в стані постійної рефлексивної дистанції до власного тіла та емоцій, то метамодерний суб'єкт прагне до скорочення цього розриву. Це подолання іронічної дистанції означає повернення до «онтологічної серйозності», коли людина починає сприймати власні духовні інтенції не як культурні конструкти, а як життєву необхідність, що маніфестується через тілесні відчуття.

Тілесність у цьому ракурсі стає «резонатором» духовного. Будь-яка метафізична ідея в добу Метамодерну має пройти верифікацію через тілесний відгук як почуття ширості, трепету чи емпатії. Таким чином, духовне втілюється, верифікується через тілесне, а тілесне усвідомлюється духовним.

В цьому зв'язку «нова чутливість» виступає як один з значущих елементів метамодерного синтезу, завдяки чому трансформується розуміння тіла. З об'єкта воно перетворюється на резонатор. Тіло в Метамодерні – це не просто біологічна даність, а вразливий медіум, що здатний фізично «проживати» абстрактні духовні смисли. На відміну від постмодерного цинізму, Метамодерн легітимізує вразливість. Фізична крихкість тіла стає умовою духовної відкритості. Духовний акт співпереживання (емпатії) розглядається як такий, що має тілесну основу (дзеркальні нейрони, вісцеральний відгук). Тут доречно згадати концепцію «метаантропології» Н. Хамітова, де вихід за межі буденності здійснюється через граничні екзистенціали, що проживаються всією істотою людини (Хамітов, Понуляк, 2025).

Якщо модерна чутливість була спрямована на підкорення природи розумом, а постмодерна – на іронічне споглядання фрагментів реальності, то метамодерна чутливість виконує роль «точки зборки». Це особливий режим сприйняття, у якому розрізнені модули людського існування, від вісцеральних інстинктів до найвищих духовних злетів, зливаються в єдиний потік досвіду. Нова чутливість Метамодерну повертає нас до первинного значення грецького слова *aisthesis* (естетика) як відчуття, сприйняття краси та гармонії. При цьому, повернення до *aisthesis* у Метамодерні це не просто реставрація античних значень, а створення нової когнітивної моделі, де краса стає мірилом істини. В епоху Постмодерну, згідно з критичним аналізом німецького філософа В. Вельша, відбулася редукція естетичного до рівня «стимуляції рецепторів» та поверхневого дизайну буденності. Дослідник вважає, що у процесі тотальної естетизації реальності ми стикаємося з феноменом, де краса стає лише питанням дизайну та приємного збудження рецепторів, як прояв естетики «поверхні», яка не потребує рефлексії, а лише миттєвої сенсорної реакції (Welsch, 1997). Метамодерна «нова чутливість» здійснює зворотний рух. Вона реанімує *aisthesis* як цілісний акт, де сенсорне збудження не є самоціллю, а постає необхідною

матеріальною умовою для переживання духовних смислів. На зміну постмодерній редукції тіла до зони «стимуляції рецепторів» приходять концепція тіла як резонатора. Це означає, що соматичний рівень буття стає простором, де духовні смисли знаходять своє фізичне втілення. Тілесність перестає бути пасивною і перетворюється на активний інтерфейс «нової чутливості», що здатний вловлювати та підсилювати естетичні сигнали світу.

Цей процес нерозривно пов'язаний із концептом «естетичної серйозності», розробленим Б. Демпсі. Для цілісної людини Метамодерну «краса перестає бути об'єктом іронічної гри і постає як онтологічна значущість» (Dempsey, 2022). Естетична серйозність виступає як епістемічна установка, що дозволяє суб'єкту синхронізувати свої тілесні відчуття з духовними пошуками. «Метамодерна духовність – це не втеча від матерії, а глибинне занурення в неї. Естетична серйозність дозволяє нам бачити в тілесному не перешкоду, а медіум, через який Трансцендентне стає відчутним» (Dempsey, 2022). У такому ракурсі *aisthesis* повертає свою первинну силу: матеріально-духовна взаємодоповнюваність стає не просто теорією, а живою якістю Метамодерну, де кожен резонанс тіла свідчить про присутність духовного начала. Тілесність у Метамодерні виходить за межі пасивного споживання подразників, стаючи активною точкою зборки цілісної людини. Відповідно метамодерна «нова чутливість» маркує радикальне повернення до первинної семантики грецького терміна *aisthesis*, що в класичній традиції означав не лише чуттєве сприйняття, а цілісний акт осягнення гармонії та краси буття, наділяючи людину етичним статусом відповідальності за утримання гармонійної єдності людини та всесвіту. Демпсі зазначає, що метамодерний суб'єкт знову відкриває сакральне не через догматичне вірування, а через «естетичну серйозність», де краса об'єкта стає порталом до трансцендентного смислу (Dempsey, 2022). Це означає, що матеріальне (тіло, об'єкт, природа) та духовне (сенси, ідея, ідеал) входять у стан синергійної взаємодоповнюваності. Естетичне начало тут виступає медіумом, коли ми не можемо осягнути «духовну гармонію», якщо вона не резонує з нашим «тілесним сприйняттям». Отже, краса постає як онтологічний клей. Відповідно Демпсі, метамодерна духовність не шукає Бога в абстрактному небі, а знаходить «божественне» у самій матерії через естетичний досвід (Dempsey, 2022).

У стані перманентної невизначеності, що є атрибутом Метамодерну, саме *aisthesis* стає точкою опори. «Чуттєва революція» Д. Хауза (Howes, 2021) знаменує перехід від суто інтелектуального аналізу до антропології відчуттів, що в естетиці Метамодерну трансформується у вимогу вісцеральної легітимації знання, де тіло постає резонатором духовних смислів. Такий підхід легітимізує метамодерну «нову

чутливість», перетворюючи безпосередній сенсорний досвід на фундамент для відновлення онтологічної цілісності суб'єкта. Матеріально-духовна взаємодоповнюваність, як нова якість Метамодерну, проявляється в тому, що естетичний жест (наприклад, акт творчості або сприйняття природи) одночасно є одночасно й фізіологічним процесом (викид нейромедіаторів, сенсорна реакція) й духовним актом (катарсис, набуття сенсу).

Повернення до *aisthesis* неминуче веде до етичних наслідків. Вермюлен, ван ден Аккер та Гібсон, вважають, що нова чутливість формує «естетичну етику» (Vermeulen & Akker & Gibbons, 2017). Ми стаємо відповідальними перед світом, тому що відчуваємо його красу на дотик. Українська дослідниця Світлана Крилова, розвиваючи ідеї метаантропології, підкреслює, що цілісна людина в добу Метамодерну реалізує себе через «красу вчинку», де духовний порив синхронізований із тілесною дією: «Цілісність особистості сьогодні це здатність до софійного світовідчуття, де тілесність не є в'язницею, а стає "храмом чутливості", що резонує з вищими духовними вібраціями» (Крилова, 2015. с. 21).

У цьому контексті «точка зборки» означає, що духовне не привноситься ззовні як догма, а народжується всередині тілесного резонансу. Коли людина Метамодерну споглядає мистецтво або переживає екзистенційну подію, її «нова чутливість» дозволяє стерти межу між фізичним шоком та метафізичним прозрінням. Тіло стає «розумним», а дух – «чуттєвим». Тілесна крихкість (смертність, біль, обмеженість) більше не сприймається як недолік, який треба подолати за допомогою технологій або трансцендентної втечі. Навпаки, саме через визнання своєї тілесної вразливості людина відкривається до справжньої духовної близькості та емпатії. Нова чутливість збирає людину в цілісність саме в момент її найвищої відкритості світу, де «Я» не захищається іронією, а щиро пред'являє себе у своїй повноті.

Отже, через осцилятивність тілесного та духовного прояв «нової чутливості» як антропологічної «точки зборки» сприяє формуванню нового якісного синтезу. Це не просто механічне співіснування душі й тіла, а стан, який можна назвати «одухотвореною плоттю». На рівні тіла це проявляється як здатність чути смисли за звуками та бачити ідеї за образами. На рівні духу – це заземленість, присутність «тут-і-зараз», відмова від порожніх абстракцій на користь прожитої істини. Така цілісність є атопічною: вона не фіксується у статичній точці «Я», а постійно пульсує в акті чутливості. За Люком Тернером, метамодерна стратегія буття вимагає відмови від цинічного споглядання на користь «свідомої наївності», дефініцію якої Тернер закріпив у своєму програмному «Маніфесті Метамодерну» в 2011 році (Turner, 2011). Як зазначає дослідник, Метамодерн

прагне до «свідомої наївності», яка дозволяє нам знову відчувати світ цілісно, попри знання про його складність. Нова чутливість, таким чином, стає не лише емоційним актом, а фундаментальним способом навігації в бутті, де тіло і дух більше не потребують перекладача, оскільки говорять однією мовою – мовою безпосереднього переживання. Це не повернення дорефлексивного стану, а свідомий вибір суб'єкта, який знає про складність і роздробленість світу, але обирає діяти так, «ніби» цілісність і смисл існують (Turner, 2011).

Дефініцію «свідомої наївності» активно використовує й Тимотеус Вермюлен, вкладаючи її функції в сферу епістемологічного інструменту, який дозволяє людині відчувати «піднесене» через власне тіло. Т. Вермюлен у своїй розвідці щодо «нової глибини», зазначає «метамодерне піднесене це не абстрактна категорія, а інтенсивний афективний досвід, що «прошиває» тілесність суб'єкта» (Vermeulen & Akker & Gibbons, 2017 р. 147). Він стверджує, що в сучасній культурі ми спостерігаємо повернення до глибинних смислів саме через соматичний резонанс, де тіло стає головним медіумом переживання істини.

Отже, нова чутливість у Метамодерні функціонує як динамічна точка зборки, що долає антропологічну розчепленість попередніх епох. Вона конвертує енергію тілесної присутності в духовні сенси, формуючи суб'єкта, здатного до цілісного буття в умовах радикальної невизначеності. Цей якісний синтез дозволяє людині не просто існувати, а співіснувати зі світом, де кожен фізичний жест наповнений метафізичним значенням. Це і є основою цілісної людини, яка не шукає істини в абстракціях, а проживає її як цілісний психосоматичний акт. Трансцендентне в такому ракурсі перестає бути потойбічним. Завдяки новій чутливості, світ відбувається через іманентно-трансцендентну взаємодію та відчувається як поклик вічності через естетичний трепет тіла або етичне напруження вчинку.

Висновки.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що антропологічна ситуація доби Метамодерну вимагає радикального переосмислення взаємодії тілесного та духовного вимірів людського існування. Сучасний світогляд демонструє відмову від жорстких ієрархій класичного дуалізму, де дух панував над тілом, а також від постмодерної фрагментації, що перетворювала тілесність на порожній текст. На зміну цим підходам приходять модель осциляції – постійного, напруженого коливання між полюсами біологічної даності та метафізичного прагнення. Цей стан не є ознакою слабкості чи невизначеності, а постає як фундаментальний режим існування «людини цілісної», яка знаходить свою ідентичність не в статичній точці спокою, а в самому русі переходу.

Центральним елементом метамодерної антропології стає феномен «нової чутливості», що

діє як специфічна «точка зборки» суб'єктності. Вона реанімує первинне значення *aisthesis* як цілісного акту сприйняття, де краса та гармонія стають онтологічними орієнтирами. У такому ракурсі тіло перестає бути лише об'єктом біополітики чи джерелом сенсорних подразнень, воно трансформується у резонатор духовних смислів. Будь-яка ідея чи духовна інтенція в Метамодерні потребує «вісцеральної легітимації», вона має бути прожита фізично, відчута як трепет, щирість або вразливість, яка інтерпретується не як пасивна слабкість, а як активний медіум матеріально-духовної цілісності, що забезпечує «естетичну серйозність» суб'єкта.

Саме прийняття власної вразливості та відмова від іронічного захисту дозволяють людині досягти стану «естетичної серйозності», де матеріальне і духовне зливаються в єдиний якісний потік досвіду. Формування концепту «людини цілісної» безпосередньо пов'язане зі стратегією «свідомої

наївності». Це стан інтелектуальної зрілості, що дозволяє суб'єкту діяти щиро, усвідомлюючи всю складність і крихкість буття. Така людина перебуває в стані атопічності, вона не належить повністю ні суто біологічному, ні суто ідеальному світу, а існує в просторі «поміж», створюючи нову якість матеріально-духовної взаємодії. У цій точці Трансцендентне стає іманентним, а кожен тілесний жест наповнюється граничним смислом.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі вбачаються у дослідженні того, як цифрова реальність та віртуалізація досвіду впливають на здатність тіла залишатися резонатором справжності. Осмислення метамодерної тілесно-духовної дуальності дає змогу не лише теоретично обґрунтувати нову модель гуманізму, а й окреслити практичні шляхи подолання екзистенційної самотності людини у світі перманентної непередбаченості.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Баумейстер, А. (2017) *Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни Філософії*. Київ: Мала академія наук України. ISBN 978-966-2633-77-1
- Баумейстер, А. (2024) *Паломництво до місць народження думки. Ле-Бек, Багдад, Толедо, Париж і Тодтнауберг*. К.: Колесо життя. ISBN: 9789661501224
- Гомілко, О. Є. (2001) *Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі*. К. Наукова думка. <https://ars.vntu.edu.ua/index.php/ars/catalog/view/300/267/222-1>
- Зонтаг, С. (2019) *Проти інтерпретації та інші есе* / Пер. з англ. В. Черніков. К.: Видавництво Жупанського. <https://mazepa.to/topic-zontag-s-proty-interpretacii-ta-inshi-ese-2006-pdf-ocyfrovano-gurtom-t=89236.html>
- Крилова, С. А. (2015) Краса світогляду в контексті філософської антропології як метаантропології. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*, 1(5), 17-22. http://journals.stu.cn.ua/problemu_sotsialnoyi_roboty/issue/view/2918
- Крилова, С. А. (2019) *Краса людини в життєвих практиках культури. Досвід соціальної та культурної метаантропології і андрогін-аналізу*. Видання 2-е. Київ: КНТ. ISBN 978-966-373-907-6
- Хамітов Н. В. (2023) *Філософська антропологія: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного людинознавства*. 5-е видання виправлене та доповнене. Київ: ГО «МНГ». ISBN 978-966-373-411-8
- Хамітов, Н. В. & Понуляк, В. Е. (2025) Метаантропологія свободи: від іманентного до трансцендентного в бутті людини. *Перспективи: соціально-політичний журнал*, № 2, 56-64. <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.7>
- Шабанова, Ю. О. (2019) Осциляція як вимір філософії метамодерну. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, 2(2), 13-22. <https://doi.org/10.15421/341920>
- Шабанова, Ю. О. (2025) Нова духовність у світоглядному вимірі метамодерну. *Вісник гуманітарних наук*, №14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18035837>
- Butler J. (2020) *The Force of Nonviolence: An Ethico-Political Bind*. London: Verso. ISBN 9781788732765
- Dempsey B. (2023) *Metamodernism: Or, the Cultural Logic of Cultural Logics*. Palimpsest Press. https://books.google.com.ua/books/about/Metamodernism.html?id=0GEp0AEACAAJ&redir_esc=y
- Dempsey, B. G. (2022). *Emergentism: A religion of complexity for the metamodern world*. Palimpsest Press. <https://www.brendangrahamdempsey.com/emergentism>
- Freinacht, H. (2017) *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics*. Book One (Metamodern Guides 1). Marburg: Buchner-Verlag, Metamoderna. <https://metamoderna.org/the-listening-society/>
- Howes, D. (2021) The Sensory Revolution Comes of Age. *The Cambridge Journal of Anthropology* Volume 39: Issue 2. <https://doi.org/10.3167/cja.2021.390209>
- Kearney, R. (2021) *Touch: Recovering Our Most Vital Sense*. New York: Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/kear19952>
- Marcuse, H. (1969) *An Essay on Liberation*. Boston: Beacon Press. <https://archive.org/details/essayonliberation00marcrich/page/n7/mode/2up>
- Severan, A. (2021). *Metamodernism and the return of transcendence* (B. G. Dempsey, Ed.). Palimpsest Press. https://www.academia.edu/125697222/Metamodernism_and_the_Return_of_Transcendence
- Turner, L. (2011) The Metamodernist Manifesto. Metamodernism. <http://www.metamodernism.org>
- Vermeulen T., van den Akker, R. & Gibbons A. (2017) *Metamodernism: Historicity, Affect and Depth after Postmodernism*. Rowman & Littlefield Publishers ISBN 978-1-78348-962-6
- Vermeulen, T. & van den Akker, R. (2010) Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, Vol. 2, 1-14. <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>

Welsch, W. (1997) *Undoing Aesthetics* [translated by Andrew Inkpin]. London : SAGE Publications. ISBN-13: 978-0761952022
 Williams R. (1977) *Marxism and Literature*. Oxford : Oxford University Press. ISBN-13: 978-0198760610

REFERENCES

- Baumeister, A. (2017) Introduction to philosophical studies, or intellectual journeys to the country of Philosophy. Kyiv: Minor Academy of Sciences of Ukraine. ISBN 978-966-2633-77-1
- Baumeister, A. (2024) Pilgrimage to the birthplaces of thought. Le Bec, Baghdad, Toledo, Paris and Todtnauberg. K.: Wheel of Life. ISBN: 9789661501224
- Butler, J. (2020) *The Force of Nonviolence: An Ethico-Political Bind*. London: Verso. ISBN 9781788732765
- Dempsey, B. (2023) *Metamodernism: Or, the Cultural Logic of Cultural Logics*. Palimpsest Press. https://books.google.com.ua/books/about/Metamodernism.html?id=0GEp0AEACAAJ&redir_esc=y
- Dempsey, B. G. (2022). *Emergentism: A religion of complexity for the metamodern world*. Palimpsest Press. <https://www.brendangrahamdempsey.com/emergentism>
- Freinacht, H. (2017) *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics*. Book One (Metamodern Guides 1). Marburg: Buchner-Verlag, Metamoderna. <https://metamoderna.org/the-listening-society/>
- Gomilko, O. E. (2001) Metaphysics of corporeality: the concept of the body in philosophical discourse. K. Scientific thought. <https://ars.vntu.edu.ua/index.php/ars/catalog/view/300/267/222-1>
- Howes, D. (2021) The Sensory Revolution Comes of Age. *The Cambridge Journal of Anthropology* 39(2). <https://doi.org/10.3167/cja.2021.390209>
- Kearney, R. (2021) *Touch: Recovering Our Most Vital Sense*. New York: Columbia University Press. <https://doi.org/10.7312/kear19952>
- Khamitov, N. V. (2023) *Philosophical anthropology: current problems. From theoretical to practical humanities. 5th edition corrected and supplemented*. Kyiv: NGO «MNG». ISBN 978-966-373-411-8
- Khamitov, N. V., & Ponuliak, V. E. (2025) Metaanthropology of freedom: from immanent to transcendental in human existence. *Perspectives: socio-political journal*, 2, 56-64. <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.7>
- Krylova, S. A. (2015) The beauty of the worldview in the context of philosophical anthropology as metaanthropology. *Problems of social work: philosophy, psychology, sociology*, 1(5), 17-22. http://journals.stu.cn.ua/problemny_sotsialnoyi_roboty/issue/view/2918
- Krylova, S. A. (2019) The beauty of a person in the everyday practices of culture. Experience of social and cultural metaanthropology and androgynous analysis. 2nd edition. Kyiv: KNT. ISBN 978-966-373-907-6
- Marcuse, H. (1969) *An Essay on Liberation*. Boston: Beacon Press. <https://archive.org/details/essayonliberation00marcrich/page/n7/mode/2up>
- Severan, A. (2021). *Metamodernism and the return of transcendence* (B. G. Dempsey, Ed.). Palimpsest Press. https://www.academia.edu/125697222/Metamodernism_and_the_Return_of_Transcendence
- Shabanova, Yu. O. (2019) Oscillation as a dimension of metamodern philosophy. *Epistemological Studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2(2), 13-22. <https://doi.org/10.15421/341920>
- Shabanova, Yu. O. (2025) New spirituality in the worldview dimension of metamodernity. *Bulletin of the Humanities*, 14. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18035837>
- Sontag, S. (2019) Against interpretation and other essays / Trans. from English. V. Chernikov. K.: Zhupansky Publishing House. <https://mazepa.to/topic-zontag-s-proty-interpretaciji-ta-inshi-ese-2006-pdf-ocyfrovano-gurtom-t=89236.html>
- Turner, L. (2011) The Metamodernist Manifesto. *Metamodernism*. <http://www.metamodernism.org>
- Vermeulen T., van den Akker, R., & Gibbons A. (2017) *Metamodernism: Historicity, Affect and Depth after Postmodernism*. Rowman & Littlefield Publishers ISBN 978-1-78348-962-6
- Vermeulen, T., & van den Akker, R. (2010) Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*, Vol. 2, 1-14 <https://doi.org/10.3402/jac.v2i0.5677>
- Welsch, W. (1997) *Undoing Aesthetics* [translated by Andrew Inkpin]. London : SAGE Publications. ISBN-13: 978-0761952022
- Williams, R. (1977) *Marxism and Literature*. Oxford : Oxford University Press. ISBN-13: 978-0198760610